

Oponentský posudek disertační práce

Autor práce a název

PhDr. Jaroslav Šaroch: Východiska budování a uplatňování autority v edukaci z pohledu studentů učitelství v mezinárodním kontextu

Autor práce si kladl za cíl prozkoumat problematiku autority z hlediska jejího definování v historickém, kulturním a společenském kontextu, vymezit tento pojem z hlediska teorie a kategorizace ve vědecké literatuře, rozčlenit vnější a vnitřní determinanty a interakční vlivy, zjistit, jak je tento pojem chápán u studentů pedagogických fakult a učitelství u nás i v zahraničí, s čím si studenti učitelství autoritu spojují, kde ji chápou jako nejvíce potřebnou, co naopak brání jejímu fungování, jestli lze vymezit indikátory pro její zjišťování, případně co z vnějších nebo vnitřních vlivů autoritě nejvíce pomáhá, nebo ji naopak podkopává. Protože je problematika autority velmi multidimenzionální, zvolil autor práce velmi komplexní přístup. První teoretická část je završena sumarizací dosavadního zkoumání problematiky včetně čerpání ze zahraničních zdrojů. Výzkumnou část práce tvoří zakotvená teorie s axiálním kódováním a kategorizací pojmů z dotazníků a esejů, dále vlastní výzkum s předvýzkumem s uplatněním metody QTI a konečně statistická analýza získaných dat. Autor nejdříve ověřuje uvedenou metodu v rámci mezinárodního e-learningového kurzu SoNetTe, který využívá, ke sběru dat na vzorcích studentů učitelství ve Finsku a Estonsku, v druhé fázi realizuje výzkum mezi studenty učitelství v navazujícím magisterském studiu na PedfUKv Praze, konečně v poslední etapě výzkumu komparuje výsledky výzkumných zjištění za pomoci kvalitativních a kvantitativních metod. Od začátku je práce pojímána jako komplexní tj. kombinace kvalitativního a kvantitativního přístupu. Repertoár výzkumných metod tomu odpovídá – je použit dotazník, analýza esejů, analýza nedokončených vět a jejich kategorizace, myšlenková mapa, ohnisková skupina, dále dotazník QTI s vlastní úpravou a zdůvodněním a konečně statistické zpracování pomocí programu Statistica. Celkový charakter práce je velmi fundovaný, odráží precizní znalost autora a dobrou orientaci v uvedené problematice, struktura práce je logická, práce s literaturou je adekvátní, jak po stránce formální, tak obsahové, autor používá relevantní a aktuální prameny, jak domácí tak zahraniční. Celkově smíšený design práce je obohacen psychologickými a sociologickými charakteristikami souvisejícími s víceméně nežádoucími projevy autority a vykonáváním moci např. pseudoautoritou, přesilovým chováním, kupováním si autority atd. Škoda, že tyto marginální a zajímavé myšlenky nejsou potom v textu a hlavně ve výzkumu více rozvíjeny. Stranou nezůstává ani problematika sebepojetí, přijetí sebe sama, volní

vlastnosti. Přestože je struktura a obsahová stránka na velmi dobré úrovni, měl pravděpodobně autor určitý problém se sumarizací jednotlivých metod nebo přístupů. Je též škoda, že např. v problematice volní nebo autoregulace, případně individuální nebo profesní odolnosti, svoje myšlenky dále nerozvinul do empirického výzkumu a zůstalo víceméně u nástinu teorie. Rovněž filozofické nebo filozoficko religionistické pojetí autority je rozpracováno méně než ostatní a zůstává víceméně na úrovni vědecky pojatého shrnutí, bylo by jistě zajímavé pojednat o autoritě a jejím vztahu ke svobodě vůle, neboť je to jedna ze základních filozoficko-metafyzických otázek. Ve velkém množství pohledů na autoritu nakonec autor volí dva základní prvky, které předznamenají jeho pozdější uchopení problematiky autority- je to dimenze vlivu (moci) a dimenze vzdálenosti (proximity). Toto pojetí potom logicky zakládá čtyři kvadranty: dominance versus submisivita a kooperace (pomoc) versus distance. Lze ocenit, že práce představuje komplexní pohled na autoritu, opřenu o poměrně rozsáhlá výzkumná zjištění, takových prací není v českém prostředí mnoho. Určitý problém představuje kategorizace v tak velkém množství výzkumného materiálu a variabilitě výzkumných metod. Lze konstatovat, že výsledky jsou zajímavé v tom, že není v podstatě velký rozdíl ve vzorku ČR, Finska a Estonska, jakoby autorita byla do jisté míry kulturně nezávislá. Jiné výsledky bylo do jisté míry možno předpokládat, např. posun v chápání autority ve vzorku Bc. a Mgr. absolventů naznačuje posun od autority víceméně formální k neformální založené na důvěře a dobré organizaci. Za jistě pozitivní lze považovat i to, že s vzrůstající myšlenkovou zralostí více a více odmítáme autoritu založenou čistě na síle nebo manipulaci. Práce po stránce formální, teoretické a metodologické i po stránce relevantnosti zdrojů splňuje kritéria na práci uvedeného druhu a lze ji jistě doporučit k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

Jak souvisí problematika proximity a moci s bezpečností nebo nebezpečností situace?

Jsou Vaše výzkumná zjištění v souladu nebo nesouladu s některými dřívějšími autory, kteří se danou problematikou zabývali?

Co se rozumí pojmem konstrukt v grafu č. 15 na s. 243?

Závěr: doporučuji k obhajobě

PhDr. Ivo Syříště Dr.

Praha , Pedf UK

28.9.2015

